

Lounais-Suomen jätehuoltolautakunta

Selvitys jätehuollon perusmaksusta ja sen käytön vaikutuksista

1. Jätehuollon perusmaksutilanne Lounais-Suomen jätehuollon yhteistoiminta -alueella

Lounais-Suomen jätehuoltolautakunta (myöh. lautakunta) on vastuussa kunnan vastuulle säädetyn jätehuollon rahoituksen järjestämisestä. Jättemaksuista saatavilla tuloilla on katettava kuntien vastuulle kuuluvan jätehuollon järjestämisestä aiheutuvat kustannukset. Jätehuollon järjestämiseen ei voida käyttää esimerkiksi verotuloja. Lautakunta hyväksyy jätetaksat, joissa vahvistetaan jättemaksujen perusteet ja kunnan jättemaksut.

Jätehuollon seudullisen yhteistoiminta-alueen laajennuttua jätelaitosten fuusion seurauksena on lautakunnan toimialueella tällä hetkellä käytössä perusteiltaan erilaiset taksat. Kemiönsaaren, Paimion, Salon ja Sauvon kuntien alueella (entisen Rouskis Oy:n toimialueella) on jätehuollon perusmaksu otettu käyttöön Salon seudun Jätelautakunnan päätöksen mukaisesti 1.1.2013 alkaen. Muulla lautakunnan toimialueella jätehuollon kustannukset katetaan käytännössä kokonaisuudessaan jätteenkäsittelymaksujen tuotoilla. Salon seudulla käytössä oleva perusmaksu on tässä selvityksessä esitetyn mallin mukainen ja selvityksen tarkoituksena on kuvata tilannetta, jossa mallin mukainen maksu olisi käytössä koko lautakunnan toimialueella

2. Arvio perusteiltaan erilaisten taksojen käytön vaikutuksista

Perusmaksu on sen käyttöalueella pysyvä osa jättemaksujen kokonaisuutta. Perusmaksun käytöstä vain osalla toimialueesta seuraa tilanne, jossa jätehuoltoviranomaisen on ylläpidettävä kahta rinnakkaista rakenteiltaan erilaista taksajärjestelmää ja määrättävä maksut eri alueille eri perustein. Kahden rinnakkaisen järjestelmän ylläpito on hallinnollisesti raskasta ja aiheuttaa myös enemmän tiedotus- ja neuvontatarvetta ja niistä aiheutuvia kustannuksia. Lisäksi se käytännössä estää jätehuollon yhteistoiminta-alueen yhtenäisen taksa- ja maksupolitiikan luomisen ja kehittämisen.

Koska perusmaksun käyttö vaikuttaa polttokelpoisen-/sekajätteen jätteenkäsittelymaksujen suuruuteen, seuraa erilaisista perusmaksukäytännöistä myös se, että alueilla on käytössä myös erisuuruiset jätteenkäsittelymaksut. Kemiönsaaren, Paimion, Salon ja Sauvon kuntien alueella sekalaisen jätteen jätteenkäsittelymaksu on 20 €/t (11 %) alhaisempi kuin muualla toimialueella.

Erisuuruisista käsittelymaksuista seuraa, että eri alueilta kerätyt sekajätteet/polttokelpoiset jätteet on pidettävä erillään toisistaan keräyksen ja kuljetuksen ajan, jotta niitä koskevat maksut voitaisiin periä oikeiden taksojen mukaisina. Ottaen huomioon, että jätteenkuljetusyrittäjät toimivat yhteistoiminta-

Lounais-Suomen jätehuoltolautakunta

alueella kuntien rajoista ja taksojen soveltamisalueiden rajoista riippumatta, on eri alueilta kerättävien jätteiden pitäminen erillään toisistaan hankalaa ja vaikeuttaa kuljetusten käytännön järjestämistä. Mikäli eri alueilta kerätyt jätteet sekoittuvat keskenään tai mikäli jätteet ohjautuisivat vastaanottoaikoihin halvempien käsittelyhintojen ohjaamina, on riksina se, että käsittelykustannuksia ei saada lain edellyttämällä tavalla katettua.

Perusteiltaan yhtenäisten taksojen käyttö koko yhteistoiminta-alueella on edellytyksenä sille, että alueen asukkaat ja muut kunnan jätehuoltopalveluita käyttävät eivät joudu jätemaksuvelvollisina perusteettomasti eriarvoiseen asemaan. Koska perusmaksua ei peritä yritysasiakkailta, kohtelee rakenteeltaan erilaisten taksojen käyttö eriarvoisesti erityisesti kunnan jätehuoltopalveluita käyttäviä yhteistoiminta-alueen yrittäjiä.

3. Jätetaksan perusteet

Kunnan on perittävä jätelain mukaisesti järjestämästään jätehuollosta jätemaksua, jolla katetaan sille tehtävän hoitamisesta aiheutuvat kustannukset. Jättemaksua peritään jätteen hyödyntämisestä ja loppukäsittelystä, jäteneuvonnasta ja muista käyttöhetkellä maksuttomien palveluiden järjestämisestä sekä jätehuoltoviranomaisen toiminnasta ja muista vastaavista jätehuollon järjestämiseen liittyvistä tehtävistä aiheutuvien kustannusten kattamiseksi.

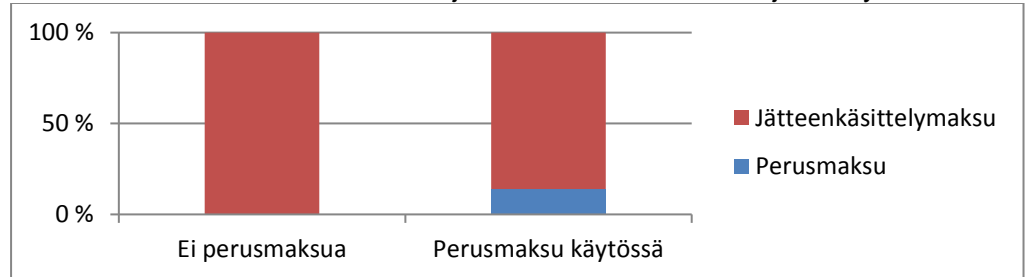
Jättemaksu, jolla katetaan käyttöhetkellä maksuttomien palveluiden järjestämisestä, jätehuoltoviranomaisen toiminnasta ja muista vastaavista jätehuollon järjestämiseen liittyvistä tehtävistä aiheutuvat kustannukset, voidaan periä erillisenä perusmaksuna. Perusmaksulla voidaan kattaa myös vaarallisen jätteen ja muun jätteen alueellisten vastaanottoaikojen perustamisesta ja ylläpidosta kunnalle aiheutuvat kustannukset. Jätehuollon perusmaksun perusteita ovat kiinteistöllä asuvien henkilöiden lukumäärä tai kiinteistön käyttötarkoitus taikka muu vastaava peruste. Perusmaksu voidaan määrätä kiinteistö- tai talouskohtaisena.

Perusmaksun käyttöönoton jälkeen se on pysyvä osa kunnan vastuulla olevan jätehuollon kustannusten rahoittamista. Maksulla katettujen palveluiden tulee toimia käsittelyyn toimitettavan sekajätteen/polttokelpoisen jätteen määräästä riippumatta kaikissa olosuhteissa.

Perusmaksu käyttö ei kasvata jätemaksuvelvollisilta perittävien jätemaksujen kokonaismäärää. Pikemminkin kyse on siitä, että osa jätteenkäsittelymaksusta lohkaistaan alla esitetyn kaavion mukaisesti erilliseksi perusmaksuosaksi, jolla katetaan osa järjestettävistä palveluista.

Lounais-Suomen jätehuoltolautakunta

Kaavio 1. Perusmaksun vaikutus jätemaksurakenteeseen ja -kertymään

Kemiönsaaren, Paimion, Salon ja Sauvon kuntien alueella (entisen Rouskis Oy:n toimialueella) perusmaksun käyttö vaikuttaa edellä esitetyn kaavion mukaisesti siten, että ko alueella on sekalaisen yhdyskuntajätteen jätteenkäsittelymaksu 20 €/t (11 %) alhaisempi kuin entisen TSJ:n toimialueella, missä perusmaksua ei ole käytössä.

Alla olevassa taulukossa 1 on esitetty perusmaksun vaikutukset yhdyskuntajätteen käsittelymaksuun kolmessa vaihtoehtoisessa jätehuollon rahoitusmallissa ja vuoden 2016 tilanteen mukaan.

Taulukko 1. Perusmaksun vaikutus yhdyskuntajätteen käsittelymaksuun

	HINTA (€/t)	MAKSU-KERTYMÄ €	KERTYMÄ YHTEENSÄ € (ALV 0 %)
<u>Vuoden 2016 tilanne</u>			
Polttokelpoinen jäte (Turun seutu)	181	13 213 000	
Sekalainen yhdyskuntajäte (Salon seutu)	161	2 415 000	
Perusmaksu (Salon seutu)	12,50-17,34 €/v	800 000	16 428 000
JOS PERUSMAKSUA EI OLISI			
Polttokelpoinen jäte (Turun seutu)	186,68	13 627 640	
Sekalainen yhdyskuntajäte (Salon seutu)	186,68	2 800 200	16 427 840
JOS PERUSMAKSU OLISI KOKO ALUEELLA			
Polttokelpoinen jäte ja sekalainen yk-jäte	149,18	13 128 000	
Perusmaksu	12,50-17,34 €/v	3 300 000	16 428 000

4. Jätteenkäsittelymaksun tuotoilla järjestettävät palvelut

Kunnan jätehuollon järjestämisestä aiheutuvat kulut on Turun kaupunkiseudulla (entisen TSJ Oy:n toimialueella) katettu pääsääntöisesti jätteenkäsittelymaksuilla.

Lähivuosina jätteenkäsittelykustannukset nousevat, koska LSJH:n alueella syntyvän yhdyskuntajätteen käsittelyn osalta joudutaan olemaan kalliiden väliaikaisratkaisujen varassa. Myös pakolliset investoinnit pitää pystyä rahoittamaan. Mikäli valmisteilla oleva pitkäaikainen jätteenkäsittelypalvelun hankinta saadaan toteutumaan uuden alueelle rakennettavan jätevoimalan myötä, kustannuspaine helpottaa merkittävästi.

Perusmaksun käyttöönoton jälkeen jätteenkäsittelymaksuilla katettaisiin muut kuin perusmaksuilla katettavat jätehuollon kustannukset eli käytännössä sillä järjestettäisiin nimensä mukaisesti lähinnä jätteiden käsittelypalveluita.

5. Perusmaksun tuotolla järjestettävät palvelut

Perusmaksutuloilla voidaan kattaa seudun asukkaille tarjottavia käyttöhetkellä maksuttomia palveluja sekä jätehuoltoviranomaisen toiminnasta aiheutuvia kustannuksia. Jätelain perusteluiden (HE 199/2010) mukaisesti:

”Kunta voisi periä jätemaksua erillisenä perusmaksuna, jolla katettaisiin muun muassa jäteneuvonnasta ja hallinnollisesta työstä sekä jätteen alueellisten vastaanottoaikojen perustamisesta ja ylläpidosta aiheutuvat kustannukset. Tällaisista palveluista olisi käytännössä mahdotonta periä jätteen aiheuttamisperiaatteen mukaista palvelun käytön määrään perustuvaa maksua, koska palvelun käyttöä ja kohdentumista yksittäisille asiakkaille ei voida määrittää tai valvoa.”

Suunnitelmien mukaisesti perusmaksusta saatavilla tuloilla katettaisiin seuraavassa esitetyistä palveluista ja toiminnoista aiheutuvia kustannuksia:

Jäteneuvonta ja valistus

Jäteneuvonta ja valistus opastavat asukkaita jätteen synnyn ehkäisyyn, lajitteluun, hyötykäyttöön ja kierrätykseen. Neuvonta ja valitus ovat niitä harvoja kunnan jätehuollon käytössä olevia välineitä, joiden avulla se voi edistää jätteen synnyn ehkäisyä, joka on etusijajärjestyksen mukainen ensisijainen tavoite. Jäteneuvojat palvelevat asiakkaita puhelimitse ja sähköpostitse. Lisäksi neuvontatyöhön kuuluu oppaiden ja esitteiden tuottamista, tiedotuslehden julkaisua, kotisivujen ylläpitoa, koulutus- ja neuvontapalveluja, tapahtumiin osallistumista, kampanjointia sekä tiedotusta.

LSJH tarjoaa käyttöhetkellä maksutonta jäteneuvontaa kotitalouksille, vapaaajanasukkaille, erilaisille ryhmille, kouluille, päiväkodeille, taloyhtiöille ja yhdistyksille. Jäteneuvojat tekevät myös ympäristökasvatustyötä ja ovat mukana

Lounais-Suomen jätehuoltolautakunta

sitä tukevissa hankkeissa eri toimijoiden kanssa. Neuvojan voi tilata maksutta vierailemaan esimerkiksi yhdistyksen tai koulun tilaisuuteen.

Neuvontatilaisuuksia pidetään myös jätekeskuksissa ja lajitteluasemilla, joiden toimintaan ryhmät pääsevät tutustumaan. Jäteneuvonnasta voi tilata itselle tai jaettavaksi jätehuoltoon liittyviä oppaita ja esitteitä. Niitä on saatavana myös kuntien kirjastoissa ja palvelupisteissä. Neuvontamateriaaleja, kuten pelejä ja leikkejä voi lainata omiin tilaisuuksiin ja oppitunneille.

Vaarallisten jätteiden vastaanotto ja käsittely

Kotitalouksien vaarallisia jätteitä otetaan vastaan veloituksetta kaikilla LSJH:n lajitteluasemilla ja jätekeskuksissa sekä LSJH:n kierrätyskeskuksilla toimivissa vastaanottopisteissä, joista ne toimitetaan edelleen asianmukaisesti käsiteltäviksi. LSJH on tehnyt lääkejätteiden keräyksestä sopimukset paikallisten apteekkien kanssa, joten asukkaat voivat viedä vanhentuneet lääkkeet apteekkeihin veloituksetta. Toimialueella kiertää vuosittain vaarallisten jätteiden keräysautoja ja saaristossa keräysalus, joissa vastaanotetaan kotitalouksilta maksutta vaarallisia jätteitä, kuten maaleja, liuottimia, torjunta-aineita, jäteöljyjä ja lääkkeitä. Vuonna 2015 vaarallisia jätteitä otettiin vastaan yhteensä 692 tonnia (luku ei sisällä asbestia, kyllästettyä puuta eikä SE-romua).

Alueellisten kierrätyspisteiden ylläpito

LSJH ylläpitää hyötyjätteiden kierrätyspisteitä pääasiassa niille pientaloille, joita eivät koske jätehuoltomääräysten mukaiset kiinteistöittaiset keräysvelvoitteet. Alueen vakituksilla asukkailla ja kesäasukkailla on kuntarajoista riippumatta käytössään hyötyjätteiden kierrätyspisteverkosto, jolla jatkossa täydennetään tuottajien järjestämää pakkausjätteiden aluekeräysjärjestelmää. Hyötyjätepisteisiin voi tuoda lasi-, metalli- ja kuitupakkausjätteitä.

Lounais-Suomen jätehuoltolautakunta

Kaavio 2: Perusmaksutuloilla rahoitettavien palveluiden kulujakauma koko yhteistoiminta-alueella

Jätteiden vastaanottopalveluiden ylläpitäminen lajitteluasemilla ja mobiilikeräykset

LSJH palvelee alueen asukkaita kiinteillä lajitteluasemilla. Lisäksi jätteitä vastaanotetaan mobiilikeräyksissä autoihin ja huoltoaluksiin. Mobiilikeräysten avulla lajitellun jätteen vastaanottopalveluita voidaan järjestää myös sellaisille alueille, joilta on pitkä matka kiinteälle jäte- tai lajitteluasemalle. Lajitteluasemien ja mobiilikeräysten kustannuksista perusmaksuilla katettaisiin asiakaspalvelu ja palvelupisteen ylläpito, ei jätteiden käsittelykustannuksia.

Jätehuoltoviranomaisen toiminta

Lounais-Suomen jätehuoltolautakunta toimii jätelain 23 §:n tarkoittamana jätehuoltoviranomaisena.. Lautakunnalle kuuluvat jätelaissa kunnan jätehuoltoviranomaiselle annetut tehtävät sekä muut sille erikseen johtosäännöllä annetut tehtävät.

6. Perusmaksun määrittäminen

Perusmaksu määrätään maksuun kiinteistön asuntojen lukumäärän ja käyttötarkoituksen perusteella. Maksu määrätään asunnon tai vapaa-ajan asunnon haltijan tai omistajan maksettavaksi kalenterivuositain yhdessä erässä.

Perusmaksun maksuluokat ovat seuraavat:

1. Vakituinen asunto
2. Asunto-osakeyhtiön huoneisto
3. Vapaa-ajan asunto
4. Asuntola-asunto, palvelutaloasunto

Asunto-osakeyhtiön huoneistojen perusmaksut määrätään asunto-osakeyhtiön maksettavaksi asuinhuoneistojen lukumäärän perusteella. Jos asunto-osakeyhtiö on jätehuoltomääräysten nojalla veloitettu keräämään lasia, kartonkia ja metallia, sovelletaan siihen maksuluokkaa 2. Ellei edellä mainittuja jättejakeita kerätä asunto-osakeyhtiössä, sovelletaan asunto-osakeyhtiön maksuluokkaa 1.

Jos asunto-osakeyhtiön osakkeet ovat rakennusluvan mukaisen käyttötarkoituksen mukaan tarkoitettu vapaa-ajan asumiseen, määrätään asunto-osakeyhtiölle perusmaksut vapaa-ajan asuntojen maksuluokan mukaan. Perusmaksu määräytyy sen mukaan, mikä kiinteistön omistus- tai hallintatilanne ja käyttötarkoitus oli maksuunpanovuoden alussa (1. tammikuuta). Perusmaksu määrätään kiinteistön haltijalle, jos haltijan tiedot on ilmoitettu jätelautakunnan jäterekisteriin. Jos haltijaa ei ole erikseen ilmoitettu, määrätään maksu kiinteistön omistajalle.

Lounais-Suomen jätehuoltolautakunta

Maksu ei koski ympärivuorokautista hoitoa ja ylläpitoa antavia laitoksia kuten sairaaloita, vanhainkoteja tai varuskuntia.

Vuoden 2016 perusmaksut entisen Rouskis Oy:n toimialueella

Perusmaksuun sisällytettyjen palvelujen kulut perustuvat vuoden 2016 toteutuma-arvioon ja arvioituun kustannustasoon. Seuraavassa on eritelty esitetyn perusmaksun suuruus vuodessa erilaisille kiinteistötyypeille entisen Rouskis Oy:n toimialueella:

Perusmaksu €/vuosi (alv 24 %)	(alv 0 %)* €/vuosi
1. Vakituinen asunto 21,50 €	17,340 €
2. Asunto-osakeyhtiön huoneisto 18,00 €	14,516 €
3. Vapaa-ajan asunto 15,50 €	12,500 €
4. Asuntola-asunto, palvelutaloasunto 15,50 €	12,500 €

*Maksuun lisätään laskutuksen yhteydessä voimassaoleva arvonlisävero.

7. Perusmaksun vaikutusten arviointi

7.1. Arvio perusmaksun käytön hyödyistä

Perusmaksulla voidaan varmistaa asiointihetkellä maksuttomien jätehuolto- palveluiden palvelutason säilymisen

Jätelainsäädännön muuttuessa ja kierrätysvaatimusten tiukentuessa myös kunnan rooli jätehuoltopalveluiden tuottajana muuttuu ja on jo muuttunut. Kiertotaloutta kohti pyrittäessä tulee sekajätteen/polttokelpoisen jätteen hyödyntäminen merkitys myös kunnan jätehuollossa vähenemään, jolloin jätehuollon rahoituksenkaan ei enää pitäisi perustua yksinomaan sen määrään. Kunnan on jatkossa entistäkin selvemmin kyettävä tuottamaan kattavia ja helpposti kuntalaisten saatavilla olevia palveluita, joiden avulla edistetään jätteiden synnyn ehkäisemistä ja ohjataan syntyneitä jättemateriaaleja ensisijaisesti uudelleenkäyttöön tai kierrätettäväksi. Yhtenä keskeisenä kunnan käytössä olevana ohjauskeinona tässä on kannustava taksapolitiikka ja kannustavien maksuttomien palveluiden tuotanto. Lakisääteiset käyttöhetkellä maksuttomat palvelut ja jätehuoltoviranomaisen toiminnat on kunnan järjestettävä kaikissa olosuhteissa ja käsittelyyn toimitettavan jätteen määrästä riippumatta.

Perusmaksutuotolla voidaan varmistaa kuntalaisille käyttöhetkellä maksuttomien palveluiden palvelutason säilyminen myös muuttuvassa toimintaympäristössä ja niissä jätelain tavoitteena olevissa olosuhteissa, jossa käsittelyä

Lounais-Suomen jätehuoltolautakunta

vaativan jätteen määrä ja kunnan toissijaisella jätehuoltovastuulla järjestettyjen ns. TSV-palveluiden tulot vähenevät ja jätteiden kaatopaikkakäsittely on hyvin vähäistä.

Perusmaksun käyttöönotto lisää jätemaksujen tulokertymän ennustettavuutta ja parantaa siten mahdollisuuksia järjestää jätehuoltopalvelut pitkällä aikavälillä suunnitelmallisesti ja tasapuolisesti. Myös tasapaino maksujen ja palveluiden suhteen on helpommin nähtävissä.

Pelkkää jätteenkäsittelymaksua käytettäessä palveluiden järjestämistapa ja -laajuus ovat riippuvaisia käsittelyyn toimitettavien jätteiden määrästä, joka voi vaihdella myös lyhyellä aikavälillä. Mikäli kaikki jätehuoltopalvelut katetaan käsittelymaksuista saatavilla tuloilla, on asiointihetkellä maksuttomien palveluiden palvelutason joustettava käsittelymaksutuottojen sekä määrältään hyvin epävarmojen yrityksille järjestettävien TSV-palveluiden tuottojen mukana.

Etusijajärjestyksen mukaisen jätehuollon edistäminen

Perusmaksutuotoilla katettavien palveluiden hyvää palvelutasoa ylläpitämällä kunnalla on mahdollisuus edistää etusijajärjestyksen toteutumista. Ensisijaisena tavoitteena olevaa jätteen synnyn ehkäisyä voidaan edistää lähinnä järjestämällä asiaa koskevaa katettavaa neuvontaa ja valistusta kuntalaisten tarpeisiin. Luottamusta kunnan jätteen synnyn ehkäisemispyrkimyksiä kohtaan ei ainakaan lisää se, että neuvonnan ja valituksen kustannukset katetaan jätteen määrästä riippuvaisilla käsittelymaksutuloilla.

Toinen merkittävä ohjauskeino etusijajärjestyksen mukaisen jätehuollon edistämiseksi on kunnan vapaaehtoisesti järjestämä ja pientalo- ja haja-asutusalueiden asukkaita palveleva kierrätyspisteverkosto. Kierrätyspisteiden avulla voidaan edistää kierrätyskelpoisten jätemateriaalien ohjaamista materiaalina kierrätettäväksi.

Aiheuttamisperiaatteen toteutuminen

Aiheuttamisperiaate, jonka mukaan jätteen alkuperäinen tuottaja taikka nykyinen tai aiempi jätteen haltija vastaa jätehuollon kustannuksista, on jätemaksupolitiikan keskeinen periaate ja kirjattu myös jätelakiin.

Jätelain perusteluiden mukaisesti jäteneuvonnasta ja hallinnollisesta työstä sekä jätteen alueellisten vastaanottoaikojen perustamisesta ja ylläpidosta ”olisi käytännössä mahdotonta periä jätteen aiheuttamisperiaatteen mukaista palvelun käytön määrään perustuvaa maksua, koska palvelun käyttöä ja kohdentumista yksittäisille asiakkaille ei voida määrittää tai valvoa. Kiinteän perusmaksun periminen kaikilta jätteen tuottajilta olisi perusteltua, jos palvelut järjestetään kattavasti koko kuntaa koskevana ja jätteen haltijoilla on halutesaan tilaisuus käyttää hyväkseen kunnan tarjoamia palveluja.”

Lounais-Suomen jätehuoltolautakunta

Vaarallisen jätteen jätehuollon turvallisuuden on yleisesti katsottu edellyttävän, että vaarallisen jätteen jätehuolto on kuntalaisille maksutonta. Tällä tavoin käsittelymaksu ei muodostu esteeksi ympäristölle ja terveydelle vaarallisten jätteiden turvalliseen käsittelyyn toimittamiselle.

Vaikka perusmaksu itsessään ei luonteensa vuoksi suoranaisesti ole aiheuttamisperiaatteen mukainen syntyvän jätteen määrään taikka palvelun käytön määrään perustuva maksu, voidaan sen käyttöönotolla ja kohdentamisella kuitenkin tukea aiheuttamisperiaatteen toteuttamista seuraavilla tavoilla:

- Perusmaksua peritään vain kotitalouksilta, joille maksuttomat palvelut on ensisijaisesti tarkoitettu ja jotka niitä myös pääosin käyttävät.
- Perusmaksu voidaan jakaa maksuluokkiin sen mukaisesti, millaisille kiinteistöille sillä rahoitetut palvelut on ensisijaisesti järjestetty ja kuinka paljon kunkin maksuluokan talouden katsotaan lähtökohtaisesti ko. palveluita tarvitsevan (esim. taloyhtiöiltä, joilta edellytetään kierrätettävillä jätteillä omia keräysastioita, maksavat pienempää perusmaksua samoin kuin vapaa-ajankiinteistöt, jotka käyttävät palveluita vain osan vuodesta),
- Perusmaksun käyttöönoton jälkeen polttokelpoisen jätteen käsittelymaksua perittäisiin aiheuttamisperiaatteen mukaisesti vain polttokelpoisen jätteen käsittelystä. Mikäli perusmaksua ei ole käytössä joutuu jätemaksuvelvollinen maksamaan myös kaikista erikseen maksuttomista palveluista tuottamansa polttokelpoisen jätteen määrän perusteella.
- Mikäli käytössä on nykyiseen tapaan vain jätteenkäsittelymaksu, joutuvat kunnan jätteenkäsittelypalveluita käyttävät yritykset jätemaksuja maksaessaan osallistumaan myös sellaisten kotitalouksille tarkoitettujen palveluiden kustantamiseen, joita niillä itsellä ei ole edes oikeutta käyttää (alueelliset kierrätyspisteet, vaarallisen jätteen käsittelypalvelut, jäteneuvonta). Sama koskee osittain myös julkisen toiminnan yksiköitä. Perusmaksun käyttöönoton myötä tällaista ongelmaa ei synny vaan yritykset maksavat selkeämmin vain käyttämistään käsittelypalveluista.

Erillisellä perusmaksulla saadaan kustannuksia kohdennettua läpinäkyvästi ja tarkemmin juuri kyseistä palvelua tarvitseville.

Jätehuollon kustannusperusteiden läpinäkyvyyden lisääntyminen

Perusmaksun yhtenä etuna on eri jätemaksujen parempi läpinäkyvyys ja maksuperusteiden ymmärrettävyys erityisesti maksuvelvollisen näkökulmasta. Perusmaksun ja sen käyttöä koskevan kunnan tiedotusvelvoitteen avulla maksuvelvollisen on helpompi ymmärtää, mihin jätemaksutuloja käytetään ja että maksuvelvollisella on velvollisuus osallistua myös erikseen maksuttomien palveluiden ylläpitoon syntyvän jätteen määrästä riippumatta. Tällä hetkellä mak-

Lounais-Suomen jätehuoltolautakunta

suttomista palveluiden kustannusosuus on ”piilossa” jätteenkäsittelymaksussa. Perusmaksun käyttöönoton jälkeen myös jätteenkäsittelymaksun luonne tulisi ymmärrettävämmäksi, kun sillä nimensä mukaisesti katettaisiin lähinnä vain jätteenkäsittelystä aiheutuvat kustannuksia.

Perusmaksun käyttöönotto ja sen käyttöön liittyvä tiedotusvelvollisuus yhdessä palvelutasomäärittelyjen kanssa tarjoaa myös lautakunnalle ja yhteistoiminta-alueen kunnille paremmat mahdollisuudet seurata sitä, minkä palveluiden tuottamiseen LSJH on mitäkin maksutuottoa käyttänyt.

Jätekeskusten ja lajitteluasemien palveluiden ylläpito ja ympäristön roskaantumisen vähentyminen

Perusmaksutuotolla on tarkoitus kustantaa jäte- ja lajitteluasemien pienasiakaspalvelujen ylläpitoa. Tavoitteena on pitää asemien vastaanottomaksut alhaisempina ja saada siten asukkaat käyttämään asemia sen sijaan, että jätteitä jätetään alueellisiin hyötyjätteiden kierrätyspisteisiin tai hylätään hallitsemattomasti ympäristöön.

Vastaanottopalveluiden maksujen alentamisesta tavoiteltavan hyödyn kääntöpuolena on se, että maksun alentamisesta hyötyy suoraan ensisijaisesti jätteen tuottaja, mikä ei ole jätelain aiheuttamisperiaatteen mukaista.

Kuljetusrekisterin ylläpidon helpottuminen ja vapaamatkustuksen vähentyminen

Jätelaki velvoittaa lautakuntaa ylläpitämään jätteen kuljetuksista ns. kuljetusrekisteriä, joka toimii apuna kuljetusten seurannassa ja jätehuoltojärjestelmään liittymisen valvonnassa. Perusmaksun käyttöönoton myötä kaikista alueen kiinteistönhaltijoista tulisi suoraan kunnan jätehuoltojärjestelmän asiakkaita, jolloin kuljetusrekisterin pohjana olevia rekisteritietoja saadaan helpommin täydennettyä ja pidettyä ajan tasalla.

Parempien rekisteritietojen ja niiden avulla maksuunpantujen perusmaksujen avulla saadaan jätehuollon ns. ”vapaamatkustajat” tehokkaammin osaksi kunnan jätehuoltojärjestelmää ja huolehtimaan maksuvelvollisuudestaan. Maksajien määrän kasvaessa maksut jakautuvat oikeudenmukaisemmin kaikkien maksuvelvollisten kesken.

Mahdollisuus peruspalvelutasoa korkeamman palvelutason järjestämiseen

Lounais-Suomen jätehuollon yhteistoiminta-alueella LSJH:n tehtävänä on huolehtia siitä, että jätehuollon peruspalvelut järjestetään kaikille toimialueen asukkaille kuntarajoista riippumatta mahdollisimman yhtenäisin ja tasapuolisin perustein paikalliset olosuhteet huomioon ottaen. Nämä perustason palvelut voidaan kustantaa nykyiseen tapaan kaikille, vaikka perusmaksua ei olisikaan käytössä.

Lounais-Suomen jätehuoltolautakunta

Pelkän jätteenkäsittelymaksun käyttö on kuitenkin ongelmallista siinä tapauksessa, että jokin yhteistoiminta-alueen kunnista haluaisi järjestää kuntalaisilleen peruspalvelutasoa parempaa ja kalliimpaa palvelua. Koska ns. porttimaksuina kuljetusurakoitsijoilta perittäviä jätteenkäsittelymaksuja ei ole mahdollista kohdistaa kuntakohtaisesti vain tietyn kunnan asukkaille, ei sen tuloilla voida kattaa vain yhden kunnan alueelle järjestettävien lisäpalveluiden kustannuksia.

Toimivan kuntakohtaisen kustannusvastaavan lisäpalvelun rahoittaminen olisi siis mahdollista, mutta edellyttäisi lisäpalveluista aiheutuvien kustannusten kattamista kuntakohtaisella korotetulla jätehuollon perusmaksulla, jolloin maksu kohdistuisi lain edellyttämällä tavalla ja oikeudenmukaisemmin niille, joille korkeampi palvelutaso on järjestetty.

7.2. Arvio perusmaksun haitoista

Työmäärän lisääntyminen laskutuksessa ja rekisterien täydentämisessä
Perusmaksun käyttöönotto edellyttää erityisesti alkuvaiheessa merkittävää työmäärää laskutusta varten tarvittavan asiakasrekisterin luomisessa ja puutteellisten tietojen täydentämisessä sekä maksun käyttöönotosta tiedottamisessa. Näin ollen maksun käyttöönotosta aiheutuu kustannuksia verrattuna tilanteeseen, jossa kustannukset nykyiseen tapaan jätteenkäsittelymaksulla. Rekisterien täydentyessä ja niissä olevien virheiden korjaantuessa vähenee myös laskutuksen aiheuttama työmäärä.

Maksumuistutusten määrän lisääntyminen

Erityisesti perusmaksun käytön alkuvaiheessa tulevat jätemaksuista tehdyt muistutukset todennäköisesti lisääntymään. Muistutusten määrän lisääntyminen johtuu lisääntyvästä laskutuksesta, perusmaksun "uutuudesta" sekä siitä, että Väestörekisterikeskuksesta saadut kiinteistörekisteritiedot sisältävät aina jonkin verran virheitä ja puutteita. Entisen Salon seudun jätelautakunnan alueella laskutettiin vuonna 2013 ensimmäisen kerran noin 35 000 perusmaksua, joista tehtiin noin 400 muistutusta. Lisääntynyt muistutusten määrä lisää ainakin alkuvaiheessa jätehuoltoviranomaisen työmäärää.

Vuonna 2015 Salon seudun jätehuoltolautakunnan alueen jätemaksuista tehtiin yhteensä 121 muistutusta tai kohtuullistamishakemusta, joista arviolta puolet koskivat perusmaksua. Oletettavaa siis on, että maksun tullessa tutuksi ja rekisteritietojen täydentyessä vähentyvät myös maksusta tehdyt muistutukset.

Laskutuksen kustannusten lisääntyminen

Perusmaksun käyttöönoton myötä tulee huomattava määrä uusia kunnan jätemaksuvelvollisia, joilta laskutetaan kunnan jätemaksua. Laskutettavien lisääntymisen myötä laskutuksen kustannukset kasvavat. Arvion mukaan uu-

Lounais-Suomen jätehuoltolautakunta

den perusmaksun laskutuksen kustannukset ovat alkuvaiheessa noin 4 % perusmaksukertymästä. Jatkossa laskutuskulut pienentyvät, kun perusmaksut voidaan osittain laskuttaa muun jätelaskutukset yhteydessä.

Vapaaehtoisen kiinteistökohtaisen pakkausjätekeräilyn maksut

Kiinteistökohtaisia jätelokeroastiapalveluita tarjoavat yrittäjät ovat arvostelleet perusmaksua siitä, että se kohtelee epäoikeudenmukaisesti niitä, jotka ovat järjestäneet erilliskeräyksen ja kuljetuksen vapaaehtoisesti omalla kiinteistöllään. Syynä arvosteluun on se, että vapaaehtoisen keräyksen järjestäjät joutuisivat kustantamaan itse järjestämänsä vapaaehtoisen keräyksen lisäksi perusmaksussa myös kunnan järjestämää aluekeräystä.

Kunta on kuitenkin järjestänyt ja ylläpitää alueellisia kierrätyspisteitä *kaikkia* niitä kiinteistöjä varten, joilla ei määräysten mukaan ole velvollisuutta järjestää kiinteistöittäistä keräystä. Maksuvelvollisuus seuraa palvelun järjestämisestä ja sen käyttöoikeudesta, koska todellista käyttöä ei ole käytännössä mahdollista seurata. Koska perusmaksukertymästä arviolta vain noin 16 % käytettäisiin kierrätyspisteiden ylläpitoon, ei perusmaksun kokonaan perimättä jättäminen vapaaehtoisen keräyksen järjestäjiltä olisi perusteltua. Mahdollinen "alennettu perusmaksu" vapaaehtoisen keräyksen järjestäjille edellyttäisi puolestaan sekä hyvin tarkkaa ja ajankohtaista tietoa vapaaehtoisten keräyksen järjestäjistä että lisää vapaaehtoisten palveluiden laadun mukaisia perusmaksun maksuluokkia.

On myös syytä huomata, että vapaaehtoisen kiinteistöittäisen keräyksen järjestäjät osallistuvat jätteenkäsittelymaksuja maksaessaan kunnan kierrätyspisteverkoston kustantamiseen myös siinä tapauksessa, että perusmaksua ei käytetä.

7.3. Arvio perusmaksun vaikutuksista yritysten toimintaan Vaikutukset jätealan kilpailuun

Jätelain mukaisia jätemaksuja voidaan periä vain laissa kunnan järjestettäväksi määrättyjen jätehuoltopalveluiden kustannusten kattamiseen. Asumisjäte ja julkisissa toiminnoissa syntyvä jäte ovat kunnan jätehuoltovastuulle kuuluvaa jätettä, jonka ainoita lainmukaisia toimituspaikkoja ovat LSJH:n vastaanottopisteet sekä tuottajavastuullisen jätteen osalta tuottajan järjestämät vastaanottopaikat. Perusmaksun käyttöönotolla ja sen vaikutuksilla esim. jätteenkäsittelymaksun suuruuteen ei siis ole välittömiä vaikutuksia jätealan kilpailuun. Kunnan jäteyhtiön ja jätelautakunnan tehtävät on myös määritelty jätelaissa eikä mahdollinen perusmaksun käyttöönotto vaikuta niihin.

Vaikutukset yritysten jätemaksuihin

Kunnan jätehuoltopalveluita käyttäviltä yrityksiltä ei laskuteta perusmaksua, koska sen tuotoilla katettuja palveluita ei järjestetä yrityksille, eivätkä ne ole yritysten käytettävissä.

Lounais-Suomen jätehuoltolautakunta

Mikäli perusmaksu ei ole käytössä ja kunnan jätehuoltopalveluiden kustannukset katetaan jätteenkäsittelymaksuista saaduilla tuloilla, joutuvat kunnan jätteenkäsittelypalveluita käyttävät ja jätteenkäsittelymaksuja maksavat yritykset kustantamaan myös sellaisia palveluita, joita ei ole niille tarkoitettu ja joita niillä ei ole oikeutta käyttää.

Vaikutukset jätteenkuljetusyritysten toimintaan

Perusmaksu käyttöönotto voi tuoda jätteenkuljetusyrityksille lisää asiakkaita, koska sen avulla parantunut jäterekisterin ylläpito edesauttaa jätehuoltojärjestelmään kuulumattomien ns. vapaamatkustajien saamista jätteenkuljetusjärjestelmän piiriin. Jätteenkuljetusjärjestelmään kuulumattomat perusmaksuvelvolliset taloudet voidaan valvontaviranomaisten toimesta velvoittaa liittymään kuljetusjärjestelmään sopimalla kuljettamisesta jonkin alueella toimivan kuljetusyrityksen kanssa.

En utredning om avfallshanteringens grundavgift och om inverkingarna av dess användning (översättning)

8. Läget för avfallshanteringens grundavgift i samarbetsområdet för Sydvästra Finlands avfallshantering

Sydvästra Finlands avfallshanterningsnämnd (nedan nämnden) ansvarar för att ordna finansiering för den avfallshantering som kommunen ansvarar för. Med intäkterna från avfallsavgifterna ska man täcka kostnaderna för den avfallshantering som ligger på kommunernas ansvar. Man kan till exempel inte använda skatteintäkter för att ordna avfallshantering. Nämnden godkänner avfallstaxorna som fastställer grunden för avfallsavgifterna och kommunens avfallsavgifter.

Genom att avfallshanteringens regionala samarbetsområde blivit större till följd av fusionen mellan avfallsbolagen finns det idag olika taxor med olika grunder. Inom kommunerna Kimitoön, Pemar, Salo och Sagu (som tidigare var Rouskis Oy:s verksamhetsområde) tog man i bruk en grundavgift för avfallshantering den 1 januari 2013 enligt ett beslut av Saloregionens avfallsnämnd. I övriga delar av nämndens verksamhetsområde täcks avfallshanteringens kostnader i sin helhet med intäkterna från avfallshanterningsavgifterna. Grundavgiften som används i Saloregionen följer den modell som presenteras i den här utredningen och syftet med utredningen är att beskriva en situation där en avgift enligt modellen används inom hela nämndens verksamhetsområde.

9. En bedömning av konsekvenserna av att taxor med olika grunder används

Grundavgiften är en permanent del av helheten för avfallsavgifter i det område där avgiften används. Om grundavgiften används endast i en del av verksamhetsområdet leder det till en situation där avfallshanterningsmyndigheten måste upprätthålla två parallella, strukturellt olika taxesystem och fastställa avgifter i olika områden på olika grunder. Upprätthållandet av två parallella system är administrativt tungt och orsakar även större behov av information och rådgivning, vilket leder till ökade kostnader. Dessutom är detta i praktiken ett hinder för att skapa och utveckla en gemensam policy för taxor och avgifter i samarbetsområdet för avfallshantering.

Eftersom användningen av en grundavgift inverkar på storleken av avfallshanterningsavgiften för brännbart och blandat avfall leder grundavgiftspraxisen även till att de avgifter som tillämpas för avfallshantering i området är olika stora. Inom kommunerna Kimitoön, Pemar, Salo och Sagu är avfallshanterningsavgiften för blandat avfall 20 €/t (11 procent) lägre än i det övriga verksamhetsområdet.

De olika stora hanteringsavgifterna leder till att det blandade/brännbara avfallet som samlats in i olika områden måste förvaras separat under insamling och transport för att man ska kunna uppbära en avgift enligt rätt taxa. Med tanke på att avfallstransportföretagarna verkar i samarbetsområdet oberoende av kommungränserna och gränserna för taxornas tillämpningsområden är det krångligt att hålla avfallet separat och svårare att ordna transporten. Om avfall som samlats in i olika områden blandas eller om avfallet styrs till mottagningsställena enligt billigare hanteringskostnader är risken att vi inte kan täcka hanteringsavgifterna på det sätt som förutsätts i lagen.

Att använda taxor med enhetliga grunder i hela samarbetsområdet är en förutsättning för att invånarna i området och övriga som använder kommunens avfallshanteringstjänster inte omotiverat behandlas olika i sin skyldighet att betala avfallsavgift. Eftersom grundavgiften inte uppbärs av företagskunder leder användningen av taxor med olika uppbyggnad till att särskilt företagare i samarbetsområdet som använder kommunens avfallshanteringstjänster behandlas ojämnt.

10. Grunderna för avfallstaxan

Enligt avfallslagen ska kommunen uppbära en avfallsavgift för sin avfallshantering. Avgiften ska täcka kostnaderna för skötseln av uppgiften. Avfallsavgiften uppbärs för att täcka kostnaderna för återvinning och bortskaftande av avfallet, för avfallsrådgivning och för att ordna andra tjänster som är kostnadsfria när de används samt kostnaderna för avfallshanteringsmyndighetens verksamhet och andra motsvarande uppgifter som ordnandet av avfallshanteringen orsakar.

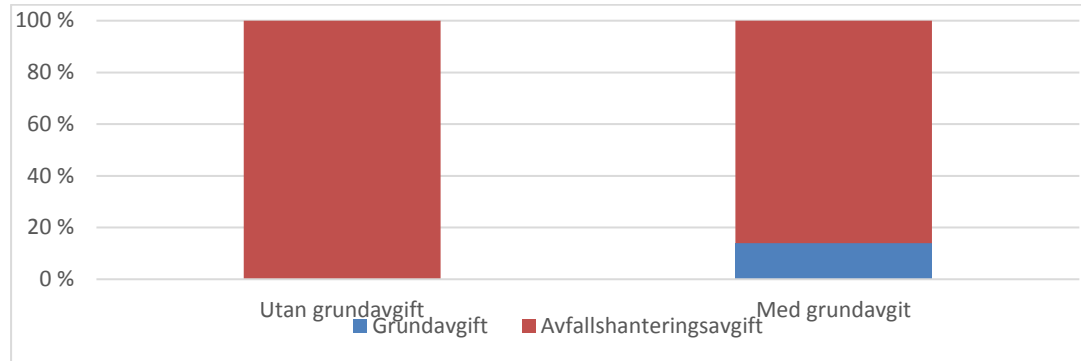
Avfallsavgiften, som täcker ordnandet av tjänster som är kostnadsfria då de används, och kostnaderna för avfallshanteringsmyndighetens verksamhet och andra uppgifter som avfallshanteringen orsakar kan uppbäras som en separat grundavgift. Grundavgiften kan även användas för att täcka kommunens kostnader för att inrätta och upprätthålla regionala mottagningsplatser för farligt avfall och annat avfall. Avfallshanterings grundavgift baserar sig på antalet personer som bor i fastigheten, på fastighetens användningssyfte eller på något annat motsvarande. Grundavgiften kan fastställas per fastighet eller per hushåll.

Efter att grundavgiften tagits i bruk är den en permanent del av finansieringen av den avfallshantering som ligger på kommunens ansvar. De tjänster som täcks med avgiften ska fungera i alla förhållanden oberoende av mängden blandat/brännbart avfall som levereras för hantering.

Användningen av grundavgiften höjer inte den totala summan avfallsavgifter som uppbärs av de avfallsavgiftsskyldiga. Det är snarare fråga om att en del av avfallshanteringsavgiften bryts ut som en separat grundavgift enligt schemat nedan. Denna grundavgift täcker en del av de tjänster som ordnas.

Lounais-Suomen jätehuoltolautakunta

Schema 1. Grundavgiftens inverkan på hur avfallsavgiften byggs upp och ackumuleras.

I kommunerna Kimitoön, Pemar, Salo och Sagu (som tidigare var Rouskis Oy:s verksamhetsområde) innebär användningen av en grundavgift enligt schemat ovan att avfallshanteringsavgiften för blandat kommunalt avfall i detta område är 20 €/t (11 procent) lägre än i det före detta TSJ:s verksamhetsområde, där grundavgift inte används.

I tabell 1 nedan visas vilken inverkan grundavgiften har på hanteringsavgiften för kommunalt avfall i tre alternativa finansieringsmetoder för avfallshanteringen enligt läget år 2016.

Tabell 1. Grundavgiftens inverkan på hanteringsavgiften för kommunalt avfall

	PRIS (€/t)	ACKUMULERADE AVGIFTER €	ACKUMULATION TOTALT € (MOMS 0 %)
Läget 2016			
Brännbart avfall (Åboregionen)	181	13 213 000	
Blandat kommunalt avfall (Saloregionen)	161	2 415 000	
Grundavgift (Saloregionen)	12,50–17,34 €/år	800 000	16 428 000
UTAN GRUNDAVGIFT			
Brännbart avfall (Åboregionen)	186,68	13 627 640	
Blandat kommunalt avfall (Saloregionen)	186,68	2 800 200	16 427 840
MED GRUNDAVGIFT I HELA OMRÅDET			
Brännbart avfall och blandat kommunalt avfall	149,18	13 128 000	
Grundavgift	12,50–17,34 €/år	3 300 000	16 428 000

11. Tjänster som ordnas med intäkterna från avfallshanteringsavgiften

Kostnaderna för kommunens avfallshantering har i Åbo stadsregion (det som tidigare var TSJ Oy:s verksamhetsområde) i huvudsak täckts med avfallshanteringsavgifter.

Inom de kommande åren kommer kostnaderna för avfallshanteringen att stiga eftersom man i hanteringen av det kommunala avfall som uppstår i Sydvästra Finlands Avfallsservice Ab:s (nedan LSJH) område tvingas förlita sig på dyra tillfälliga lösningar. Det finns även nödvändiga investeringar som kräver finansiering. Ifall anskaffningen av den långsiktiga avfallshanteringstjänsten som är under beredning blir av i och med byggandet av ett nytt avfallskraftverk i området kommer kostnadstrycket att sjunka betydligt.

Efter att grundavgiften tagits i bruk ska man med avfallshanteringsavgifterna täcka de kostnader för avfallsservice som inte täcks med grundavgifterna, alltså i praktiken närmast tjänster för hantering av avfall, precis som namnet säger.

12. Tjänster som ordnas med intäkterna från grundavgiften

Med grundavgiftsintäkterna kan man finansiera de tjänster som är kostnadsfria då invånarna använder dem samt de kostnader som uppstår i avfallshanteringsmyndighetens verksamhet. Enligt motiveringen till avfallslagen (RP 199/2010):

”Kan kommunen vid behov ta ut avfallsavgift i form av en separat grundavgift för täckande av kostnaderna för bl.a. den avfallsrådgivning och det administrativa arbete som beskrivs ovan samt kostnaderna för inrättande och underhåll av områdesvisa mottagningsplatser för avfall. I praktiken är det omöjligt att för dessa tjänster ta ut en på den anlitade tjänstens omfattning baserad avgift som är förenlig med principen om att förorenaren ska betala, eftersom det inte går att fastställa eller övervaka i vilken mån tjänsten anlitas av och riktas till enskilda kunder.”

Enligt planerna ska intäkterna från grundavgiften användas för att finansiera kostnaderna för nedan presenterade tjänster och verksamheter:

Avfallsrådgivning och upplysning

Avfallsrådgivningen och upplysningen ger invånarna vägledning i hur de kan förhindra uppkomsten av avfall samt hur avfallet sorteras, nyttoanvänds och återvinns. Rådgivning och upplysning är de få redskap som kommunen kan använda inom avfallshanteringen för att förhindra uppkomsten av avfall, vilket enligt prioritetsordningen är det främsta målet. Avfallsrådgivarna betjänar kunderna per telefon och e-post. Rådgivningsarbetet omfattar även publicering av handböcker, broschyrer och informationstidningar, underhåll av webbplatsen,

Lounais-Suomen jätehuoltolautakunta

utbildnings- och rådgivningstjänster, deltagande i evenemang, kampanjer och informering.

LSJH erbjuder kostnadsfri avfallsrådgivning till hushåll, fritidsbostäder, olika grupper, skolor, daghem, bostadsaktiebolag och föreningar. Avfallsrådgivarna ger även miljöfostran och deltar i projekt tillsammans med olika aktörer. Rådgivaren kan utan kostnad bjudas in på besök till exempelvis en förening eller en skola.

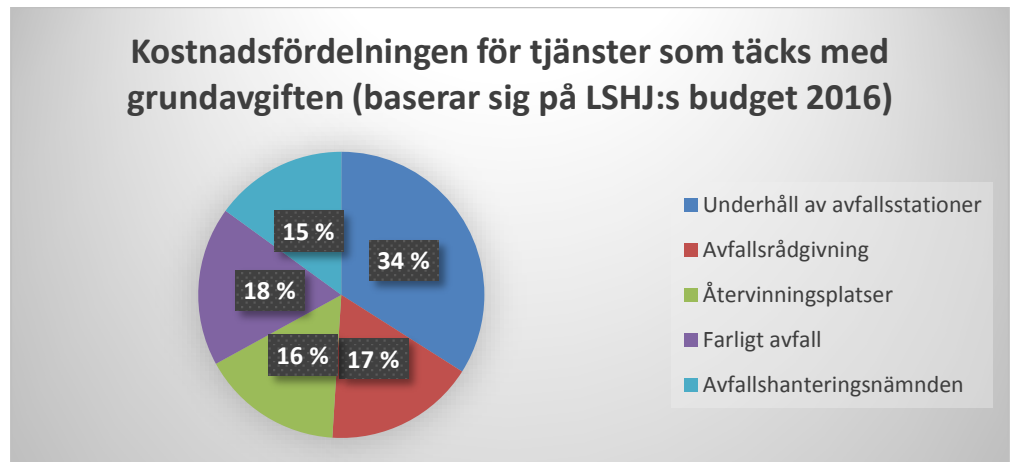
Rådgivningsmöten ordnas även på avfallscentraler och sorteringsstationer, där grupper kan bekanta sig med verksamheten. Man kan beställa handböcker och broschyrer från avfallsrådgivningen till sig själv eller för utdelning. De finns även på kommunernas bibliotek och serviceplatser. Rådgivningsmaterial, såsom spel och lekar, lånas ut för evenemang eller lektioner.

Mottagning och hantering av farligt avfall

Farligt avfall från hushåll tas emot utan kostnad på alla sorteringsstationer och avfallscentraler och på de mottagningsplatser som finns på LSJH:s återvinningscentraler, därifrån de skickas vidare för adekvat hantering. LSJH har ingått avtal med de lokala apoteken om insamling av läkemedelsavfall och invånarna kan föra sina föråldrade mediciner till apoteken utan kostnad. I verksamhetsområdet cirkulerar årligen bilar som samlar in farligt avfall och i skärgården ett insamlingsfartyg. Dessa tar emot farligt avfall av hushållen utan kostnad. Det farliga avfallet kan vara målarfärg, lösningsmedel, bekämpningsmedel, spillolja och mediciner. År 2015 tog man emot sammanlagt 692 ton farligt avfall (mängden innehåller inte vare sig asbest, impregnerat trä eller el- och elektronikavfall).

Underhåll av regionala insamlingsplatser

LSJH underhåller insamlingsplatser för nyttoavfall främst för de småhus som inte omfattas av fastigheternas insamlingsförpliktelser enligt avfallsbestämmelserna. De fast bosatta och sommargästerna i området kan oberoende av kommungränserna använda nätet av återvinningsplatser för nyttoavfall som i framtiden kompletterar nätverket av den områdesvisa insamlingen av förpackningsavfall som arrangeras av producenterna. Glas-, metall- och fiberförpackningsavfall kan föras till platserna för nyttoavfall.

Schema 2. Kostnadsfördelning för tjänster som finansieras med grundavgiftsintäkterna i hela samarbetsområdet.

Underhåll av tjänster för mottagning av avfall på sorteringsstationerna och mobila insamlingar

LSJH betjänar områdets invånare med fasta sorteringsstationer. Dessutom tas avfall emot i mobila insamlingar i bilar och på servicefartyg. Med hjälp av mobila insamlingar kan mottagning av sorterat avfall även ordnas i sådana områden där det är lång väg till den fasta avfalls- eller sorteringsstationen. Kostnaderna för sorteringsstationerna och de mobila insamlingarna täcks bara när det gäller kundservicen och underhållet av serviceplatserna med grundavgiften, kostnaderna för avfallshanteringen täcks inte.

Avfallshanteringsmyndighetens verksamhet

Sydvästra Finlands avfallshanteringsnämnd är den avfallshanteringsmyndighet som avses i 23 § i avfallslagen. Till nämnden hör de uppgifter som tillfaller den kommunala avfallshanteringsmyndigheten i avfallslagen samt andra uppgifter som separat omnämns i instruktionen.

13. Fastställande av grundavgift

Grundavgift fastställs enligt antalet bostäder i fastigheten och enligt fastighetens användningssyfte. Avgiften ska betalas av den som besitter eller äger bostaden eller fritidsbostaden i en rat varje kalenderår.

Grundavgiften har följande betalningsklasser:

1. Stadigvarande bostad
2. Bostad i bostadsaktiebolag
3. Fritidsbostad
4. Internatbostad, bostad i servicehus

Lounais-Suomen jätehuoltolautakunta

Grundavgiften för bostäder i bostadsaktiebolag fastställs för bostadsaktiebolaget enligt antalet bostäder. Om bostadsaktiebolaget enligt avfallshanteringsbestämmelserna är skyldigt att samla in glas, kartong och metall tillämpas betalningsklass 2. Om ovan nämnda avfallsfraktioner inte samlas in i bostadsaktiebolaget tillämpas betalningsklass 1 på bostadsaktiebolaget.

Om aktierna i bostadsaktiebolaget enligt bygglovet är avsedda för fritidsboende fastställs bostadsaktiebolagets grundavgift enligt betalningsklassen för fritidsbostäder. Grundavgiften fastställs enligt fastighetens ägande eller besittning och användningssyfte i början av året för betalningen (1 januari). Grundavgiften påförs fastighetens besittare, om dennes uppgifter har anmälts till avfallshanteringsnämndens avfallsregister. Om besittaren inte har anmälts separat påförs avgiften fastighetens ägare.

Betalningen gäller inte inrättningar som ger vård och omsorg dygnet runt, såsom sjukhus, äldreboenden eller garnisoner.

Grundavgifterna 2016 i det som tidigare var Rouskis Oy:s verksamhetsområde

Kostnaderna för de tjänster som ingår i grundavgiften baserar sig på en bedömning av utfallet 2016 och på en uppskattad kostnadsnivå. Nedan specificeras den föreslagna grundavgiften per år för olika typer av fastigheter i det som tidigare var Rouskis Oy:s verksamhetsområde.

Grundavgift €/år (moms 24 %)	(moms 0 %)* €/år
5. Stadigvarande bostad 21,50 €	17,340 €
6. Bostad i bostadsaktiebolag 18,00 €	14,516 €
7. Fritidsbostad 15,50 €	12,500 €
8. Internatbostad, bostad i servicehus 15,50 €	12,500 €

*Giltig mervärdesskatt tillkommer på avgiften vid fakturering.

14. Bedömning av grundavgiftens konsekvenser

14.1. En bedömning av den nytta en grundavgift medför

Grundavgiften garanterar att servicenivån på de avfallshanteringstjänster som är kostnadsfria då de används bevaras.

I och med att avfallslagstiftningen ändras och återvinningskraven blir striktare kommer kommunens roll som producent av avfallshanteringstjänster att för-

Lounais-Suomen jätehuoltolautakunta

ändras och har redan förändrats. I strävan mot en cirkulationsekonomi kommer även utnyttjandet av blandat/brännbart avfall att minska i kommunens avfallshantering och då ska finansieringen av avfallshanteringen heller inte längre enbart basera sig på mängden av detta avfall. Kommunen ska i framtiden klart tydligare kunna producera heltäckande tjänster som är lättillgängliga för kommuninvånarna och med tjänsterna ska man se till att hindra avfall från att uppstå och i första hand styra de avfallsmaterial som uppstår till återanvändning eller återvinning. En av kommunens centrala styrmetoder är en sporrande taxapolicy och produktion av sporrande kostnadsfria tjänster. Kommunen ska under alla förhållanden ordna de lagstadgade tjänster som är kostnadsfria då de används och avfallshanteringsmyndighetens verksamheter oavsett mängden avfall som levereras för hantering.

Med intäkterna från grundavgifterna kan man säkerställa en oförändrad servicenivå hos de tjänster som är kostnadsfria då kommuninvånarna använder dem även i en föränderlig verksamhetsmiljö och under förhållanden som avfallslagen strävar efter, där mängden avfall som kräver hantering minskar och där intäkterna från de tjänster som ordnas på kommunens andrahandsansvar minskar och där avfallet knappast alls behandlas på avstjälningsplatsen.

I bruktagandet av grundavgiften gör det lättare att förutspå mängden intäkter från avfallsavgifterna och förbättrar därmed även möjligheterna att systematiskt och jämnt ordna med avfallshanteringstjänsterna på lång sikt. Det går även enklare att se balansen mellan avgifterna och tjänsterna.

Om enbart en avfallshanteringsavgift används beror sättet tjänsterna arrangeras på och deras omfattning på mängden avfall som transporteras för behandling, och denna mängd kan variera även på kort sikt. Ifall alla avfallshanteringstjänster ordnas med intäkterna från hanteringsavgifterna måste servicenivån för de kostnadsfria tjänsterna flexa enligt hanteringsavgiftsintäkterna och intäkterna för kommunens avfallshantering i andra hand, som är mycket osäkra.

Främjandet av en avfallshantering enligt prioriteringsordningen

Genom att upprätthålla en god servicenivå på de tjänster som täcks med grundavgiftsintäkterna kan kommunen främja realiseringen av prioriteringsordningen. Kommunen kan främja förhindrandet av avfall från att uppstå, vilket är de främsta syftet, närmast genom att erbjuda kommuninvånarna heltäckande rådgivning och upplysning. Tilliten till kommunens strävan att förhindra uppkomsten av avfall blir inte större av att kostnaderna för rådgivning och upplysning täcks med intäkterna från avfallshanteringsavgifter som baserar sig på mängden avfall.

En annan viktig sak som främjar en avfallshantering enligt prioriteringsordningen är nätverket av insamlingsplatser för nyttoavfall som kommunen frivil-

Lounais-Suomen jätehuoltolautakunta

ligt ordnar för invånarna i småhus och i glesbygden. Med hjälp av insamlingsplatserna kan kommunen påverka återvinningen av avfallsmaterial som kan återanvändas som material.

Uppfyllandet av principen om förorenarens ansvar

Principen om förorenarens ansvar, enligt vilken den ursprungliga avfallsproducenten eller den nuvarande eller tidigare avfallsinnehavaren svarar för kostnaderna för avfallshanteringen, är en av avfallsavgiftspolicyns centrala principer och finns även i avfallslagen.

I propositionen till avfallslagen konstateras angående avfallsrådgivningen och det administrativa arbetet samt om inrättandet och underhållet av områdesvisa mottagningsplatser att det i praktiken är ”omöjligt att för dessa tjänster ta ut en på den anlitade tjänstens omfattning baserad avgift som är förenlig med principen om att förorenaren ska betala, eftersom det inte går att fastställa eller övervaka i vilken mån tjänsten anlitas av och riktas till enskilda kunder. Det är motiverat att ta ut en fast grundavgift hos alla avfallsproducenter, om tjänsterna ordnas heltäckande så att de omfattar hela kommunen och avfallsinnehavarna om de så önskar har tillfälle att anlita de tjänster som kommunen erbjuder.”

Säkerheten för hanteringen av farligt avfall har ansetts innebära att hanteringen av farligt avfall är kostnadsfri för kommuninvånarna. Detta innebär att hanteringsavgiften inte utgör ett hinder för att leverera det miljö- och hälsofarliga avfallet för säker hantering.

Även om grundavgiften på grund av sin karaktär inte i sig direkt är en avgift som baserar sig på den uppkomna mängden avfall enligt principen om förorenarens ansvar eller på hur mycket tjänsten används, kan man ändå genom att ta i bruk och rikta den stöda uppfyllandet av principen om förorenarens ansvar på följande sätt:

- Grundavgiften uppbärs endast av hushåll för vilka de kostnadsfria tjänsterna främst är avsedda och som främst använder tjänsterna.
- Grundavgiften kan delas in i betalningsklasser enligt hurdana fastigheter tjänsterna som den finansierar främst är riktade till och enligt hur mycket hushållen i betalningsklassen förväntas behöva tjänsterna (t.ex. betalar bostadsaktiebolag som förutsätts ha separata insamlingskärl för avfall som ska återvinnas en mindre grundavgift, liksom fritidsfastigheter som endast använder tjänsterna en del av året),
- Efter att grundavgiften tagits i bruk ska en avgift för hantering av brännbart avfall enligt principen om förorenarens ansvar endast uppbäras för hanteringen av det brännbara avfallet. Om grundavgiften inte används tvingas den som är skyldig att betala avfallsavgift att även betala för alla tjänster som separat är kostnadsfria enligt den mängd brännbart avfall som han eller hon producerar.

- Om man som idag endast använder en avfallshanteringsavgift tvingas de företag som använder kommunens avfallshanteringstjänster och betalar avfallsavgifterna även att delta i finansieringen av sådana tjänster som för hushållen som de inte ens själva har rätt att använda (regionala återvinningsplatser, tjänster för hantering av farligt avfall, avfallsrådgivning). Detsamma gäller även delvis enheter inom den offentliga verksamheten. I och med att grundavgiften tas i bruk uppstår inget sådant problem, utan företagen betalar på ett tydligare sätt endast för de hanteringstjänster som de utnyttjar.

Med hjälp av en separat grundavgift kan kostnaderna transparent och noggrannare riktas till dem som behöver just den tjänsten.

Ökad transparens i grunderna för avfallshanteringens kostnader

En fördel med grundavgiften är bättre transparens i de olika avfallsavgifterna och mer förståeliga avgiftsgrunder särskilt ur den betalningsskyldigas synvinkel. Med hjälp av grundavgiften och kommunens skyldighet att informera om användningen av den är det lättare för den betalningsskyldiga att förstå hur intäkterna från avfallsavgifterna används och att den betalningsskyldiga även är skyldig att delta i upprätthållandet av de tjänster som är kostnadsfria oavsett den mängd avfall som uppstår. Idag finns kostnadsandelen för de kostnadsfria tjänsterna "dolda" i avfallshanteringsavgiften. Efter att grundavgiften tas i bruk blir även avfallshanteringsavgiftens karaktär mer förståelig, eftersom den precis enligt sitt namn närmast används för att enbart täcka kostnaderna för avfallshanteringen.

I bruktagandet av grundavgiften och informationsskyldigheten i samband med användningen av den erbjuder tillsammans med fastställandet av servicenivåerna även nämnden och kommunerna i samarbetsområdet bättre möjligheter att följa upp vilka avgiftsintäkter LSJH har använt för att täcka respektive tjänster.

Upprätthållande av avfallscentralernas och sorteringsstationernas tjänster och minskad nedskräpning av naturen

Avsikten är att använda intäkterna från grundavgiften för att finansiera avfalls- och sorteringsstationernas tjänster för småkunder. Syftet är att hålla stationernas mottagningskostnader lägre och därmed få invånarna att utnyttja stationerna istället för att lämna avfallet på de regionala återvinningsplatserna för nyttoavfall eller dumpa det okontrollerat i naturen.

Avigsidan med den nytta som man strävar efter med lägre kostnader för mottagningstjänster är att det främst är avfallsproducenten som drar nytta av de lägre kostnaderna, vilket inte är förenligt med principen om förorenarens ansvar i avfallslagen.

Enklare underhåll av transportregistret och färre fripassagerare

Avfallslagen förpliktar nämnden att föra ett så kallat transportregister över avfallstransporterna, vilket fungerar som hjälp vid uppföljningen av transporterna och i övervakningen av anslutningen till avfallshanteringssystemet. I och med att grundavgiften tas i bruk blir alla fastighetsinnehavare i området direkta kunder hos kommunens avfallshanteringssystem, och de registeruppgifter som transportregistret baserar sig på kan då enklare kompletteras och hållas uppdaterade.

Med hjälp av bättre registeruppgifter och de grundavgifter som debiterats på basis av dem kan avfallshanteringens så kallade "fripassagerare" mer effektivt fås med i kommunens avfallshanteringssystem så att de också tar hand om sin betalningsskyldighet. Ett ökat antal betalare gör att betalningarna fördelas mer rättvist bland alla betalningsskyldiga.

Möjligheten att ordna en högre servicenivå än grundservicenivån

Inom samarbetsområdet för LSJH är det bolagets uppgift att se till att avfallshanteringens grundservice ordnas för alla invånare i verksamhetsområdet oberoende av kommungränserna på så enhetliga och jämlika grunder som möjligt, med beaktande av de lokala förhållandena. Dessa tjänster på grundnivå kan på nuvarande sätt bekostas för alla, även utan grundavgift.

Användningen av enbart avfallshanteringsavgift är dock problematisk i sådana fall där någon av kommunerna i samarbetsområdet vill ordna bättre och dyrare service för sina kommuninvånare. Eftersom det inte är möjligt att rikta sådana avfallshanteringsavgifter som uppbärs av transportentreprenörerna som så kallade portavgifter enbart till invånarna i en viss kommun, kan man inte med dessa intäkter täcka kostnaderna för tilläggstjänster som ordnas i endast en kommun.

Det är alltså möjligt att på ett fungerande sätt finansiera en kommunspecifik kostnadsmotsvarande tilläggstjänst, men detta förutsätter att kostnaderna som tilläggstjänsten orsakar täcks med en kommunspecifik höjd grundavgift, och då riktas avgiften på det sätt som lagen förutsätter och på ett mer rättvist sätt till dem som får den högre servicenivån.

14.2. En bedömning av grundavgiftens nackdelarÖkad arbetsmängd inom faktureringen och i kompletteringen av registren

Ibrukttagandet av grundavgiften förutsätter särskilt i början en betydande arbetsinsats för att skapa det kundregister som behövs för faktureringen och för att komplettera bristfälliga uppgifter samt för att informera om att avgiften tagits i bruk. Således orsakar ibrukttagandet av avgiften kostnader jämfört med en situation där kostnaderna täcks med avfallshanteringsavgifter som idag. I och med att registren kompletteras och att de felaktiga uppgifterna i dem blir färre minskar även den arbetsmängd som faktureringen orsakar.

Lounais-Suomen jätehuoltolautakunta

Ökat antal anmärkningar

Särskilt i början då grundavgiften tas i bruk kommer antalet anmärkningar om betalning av avfallsavgifterna sannolikt att öka. Det ökade antalet anmärkningar beror på en ökad fakturering, på att grundavgiften är en "nyhet" samt på att fastighetsregisteruppgifterna som hämtas från Befolkningsregistercentralen alltid innehåller en viss mängd fel och brister. Inom det som tidigare var området för Saloregionens avfallsnämnd fakturerades 2013 första gången cirka 35 000 grundavgifter, och cirka 400 anmärkningar skickades ut. Ett ökat antal anmärkningar ger åtminstone i början mer arbete för avfallshanteringsmyndigheten.

År 2015 gjordes sammanlagt 121 anmärkningar eller ansökningar om att göra avfallsavgifterna rimligare, uppskattningsvis hälften av dessa gällde grundavgiften. Man kan alltså anta att anmärkningarna blir färre allt eftersom avgiften blir bekant och registeruppgifterna mer kompletta.

Ökade kostnader för faktureringen

I och med att grundavgiften tas i bruk uppstår ett betydande antal nya avfallsavgiftsskyldiga i kommunen som ska faktureras den kommunala avfallsavgiften. Då antalet kunder som ska faktureras ökar, stiger kostnaderna för faktureringen. Enligt en uppskattning är kostnaderna för faktureringen av grundavgiften till en början cirka 4 procent av de insamlade grundavgifterna. I fortsättningen sjunker faktureringsavgifterna eftersom grundavgifterna till viss del kan faktureras tillsammans med andra avfallsfakturor.

Avgifter för fastigheternas frivilliga insamling av förpackningsavfall

De företagare som erbjuder fastighetsvisa avfallsskäril med olika fack har kritiserat grundavgiften för en ojämlig behandling av sådana fastigheter som frivilligt ordnar separat insamling och transport på sin fastighet. Orsaken till kritiken är att de som frivilligt ordnar insamlingen själva tvingas bekosta både den frivilliga insamlingen och via grundavgiften även den områdesinsamling som kommunen ordnar.

Kommunen har dock ordnat och underhåller regionala återvinningsplatser för *alla* de fastigheter som inte enligt bestämmelserna är skyldiga att ordna insamling på sina fastigheter. Betalningsskyldigheten baserar sig på att tjänsten ordnas och på rätten att använda den, eftersom det i praktiken inte är möjligt att följa upp hur den verkligen används. Eftersom uppskattningar visar att endast cirka 16 procent av de ackumulerade grundavgifterna skulle användas för att underhålla återvinningsplatser är det inte motiverat att totalt slopa grundavgiften för dem som ordnar frivillig insamling. En möjlig "nedsatt grundavgift" för sådana fastigheter som ordnar frivillig insamling förutsätter en mycket noggrann och uppdaterad information om anordnarna av frivillig insamling och flera betalningsklasser för grundavgiften enligt kvaliteten på de frivilliga tjänsterna.

Det är även motiverat att lägga märke till att de som ordnar frivillig insamling för sina fastigheters del även deltar i kostnaderna för kommunernas nätverk av återvinningsplatser då de betalar avfallshanteringskostnaderna även i det fall att grundavgiften inte används.

14.3. En bedömning av grundavgiftens inverkan på företagens verksamhet

Inverkan på konkurrensen inom avfallssektorn

Avfallsavgifter enligt avfallslagen kan uppbäras endast för att täcka kostnaderna för avfallstjänster som enligt lagen ska ligga på kommunens ansvar. Bostadsavfall och avfall som uppstår i offentliga verksamheter är avfall som hör till kommunens ansvar, och de enda lagliga leveransplatserna är LSJH:s mottagningsplatser och beträffande det avfall som producenten ansvarar för de mottagningsplatser som ordnats av producenten. I bruktagandet av grundavgiften och dess inverkan på t.ex. avfallshanteringsavgiftens storlek har alltså inga direkta inverknings på konkurrensen inom avfallssektorn. Uppgifterna för det kommunala avfallsbolaget och avfallsnämnden definieras även i avfallslagen och påverkas inte av en eventuell grundavgift.

Inverkan på företagens avfallsavgifter

Grundavgiften faktureras inte av företag som utnyttjar kommunens avfallshanteringstjänster, eftersom de tjänster som betalas med intäkterna från den inte ordnas för företagen och inte heller kan användas av företagen.

Om grundavgiften inte används och om kostnaderna för kommunens avfallshanteringstjänster täcks med intäkter från avfallshanteringsavgifterna tvingas de företag som använder kommunens avfallshanteringstjänster och som betalar avfallshanteringsavgifter även att bekosta sådana tjänster som inte är avsedda för dem och som de inte har rätt att använda.

Inverknings på avfallstransportföretagens verksamhet

Om grundavgiften tas i bruk kan detta ge avfallstransportföretagen fler kunder eftersom det förbättrade underhållet av avfallsregistret gör det lättare att få de så kallade fripassagerarna, som inte hör till avfallshanteringssystemet, att omfattas av avfallstransportsystemet. Grundavgiftsskyldiga hushåll som inte tillhör avfallstransportsystemet kan av tillsynsmyndigheten förpliktas att ansluta sig till transportsystemet genom att avtala om transport tillsammans med något av transportföretagen i området.